

Differenciálás II

Matematika G2 – Többváltozós analízis Utoljára frissítve: 2025. április 22.

12.1. Elméleti Áttekintő

Többváltozós Taylor-formula:

Az egyváltozós függvényekhet hasonló módon, az *n*-edrendű Taylor-polinom:

$$T_{0} = f(\mathbf{x}_{0})$$

$$T_{1} = T_{0} + \frac{\partial f(\mathbf{x}_{0})}{\partial x}(x - x_{0}) + \frac{\partial f(\mathbf{x}_{0})}{\partial y}(y - y_{0})$$

$$T_{2} = T_{1} + \frac{1}{2} \left[\frac{\partial^{2} f(\mathbf{x}_{0})}{\partial x^{2}}(x - x_{0})^{2} + \frac{\partial^{2} f(\mathbf{x}_{0})}{\partial y^{2}}(y - y_{0})^{2} + 2\frac{\partial^{2} f(\mathbf{x}_{0})}{\partial x \partial y}(x - x_{0})(y - y_{0}) \right]$$

$$\vdots$$

Többváltozós függvények szélsőérték-számítása:

Szélsőérték létezésének **szükséges** feltétele, hogy az adott pontban a parciális deriváltak eltűnjenek, vagyis

$$\forall i : \frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial x_i} = 0.$$

Szélsőérték létezésének elégséges feltétele, hogy az adott pontban felírt Hesse-mátrix pozitív definit legyen. Ezen mátrix az alábbi módon írható fel:

$$\mathbf{H} = \begin{bmatrix} \partial_1^2 f(\mathbf{x}_0) & \partial_1 \partial_2 f(\mathbf{x}_0) & \cdots & \partial_1 \partial_n f(\mathbf{x}_0) \\ \partial_2 \partial_1 f(\mathbf{x}_0) & \partial_2^2 f(\mathbf{x}_0) & \cdots & \partial_2 \partial_n f(\mathbf{x}_0) \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ \partial_n \partial_1 f(\mathbf{x}_0) & \partial_n \partial_2 f(\mathbf{x}_0) & \cdots & \partial_n^2 f(\mathbf{x}_0) \end{bmatrix}.$$

A determinánsa alapján:

- ha det $\mathbf{H} > 0$, akkor lokális szélsőérték van,
- ha det H < 0, akkor nincsen szélsőérték,
- ha det $\mathbf{H} = 0$, akkor nem lehet eldönteni.

Amennyiben det H > 0, akkor a szélsőérték jellege

- lokális maximum, ha **H** főátlóra feszített aldeterminánsai váltakozó előjelűek,
- lokális minimun, ha H főátlóra feszített aldeterminánsai pozitívak.

Feltételes szélsőérték egy görbe mentén:

Amennyiben egy f függvény egy adott g=0 görbe menti szélsőértékeit szeretnénk megkeresni, akkor az

$$F = f + \lambda g$$

függvényre kell megoldanunk a szélsőérték-feladatot.

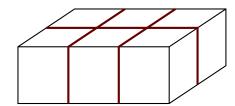
Feltételes szélsőérték egy görbe által bezárt területen:

Amennyiben egy f függvény szélsőértékeit egy adott g=0 görbe által bezárt tartományán szeretnénk megkeresni, akkor:

- először megkeressük a lokális szélsőértékeket, és ezekből kiválasztjuk azokat, amelyek a tartomyán belsejébe esnek.
- utána pedig megkeressük a görbe peremére eső szélsőértékeket az előző módszer alapján.

12.2. Feladatok

- 1. Határozza meg az $f(x;y)=2x^2-xy-y^2-6x-3y+5$ függvény első és második Taylor polinomját a P(1;-2) pontban!
- 2. Határozza meg az $f(x; y; z) = \sin x \sin y \sin z$ függvény első és második Taylor polinomjait a $P_2(\pi/4; \pi/4; \pi/6)$ pontban!
- 3. Végezzen szélsőérték vizsgálatot az $f(x;y) = x^2 xy + y^2 + 3x 2y + 1$ függvényen!
- 4. Határozza meg az $f(x; y) = x^2 + xy + y^2 + 8/x + 8/y$ függvény egy darab szélsértékét!
- 5. Ellenőrizze, hogy az $f(x; y) = \cos x \cos y \cos(x+y)$ függvénynek a $P_1(\pi/2; \pi/2)$ és $P_2(0; 0)$ pontokban szélsőérték helye van!
- 6. Határozza meg azt a csomagméretet, amely esetén egy $V=4,5\,\,\mathrm{dm^3}$ térfogatú téglatest alakú csomag a legkevesebb zsineg felhasználásával az alábbi ábrán látható módón bekötözhető!

- 7. Határozza meg annak a derékszögű hasábnak a minimális térfogatát, amely éleinek összege *l* hosszú!
- 8. Határozza meg a $f(x; y) = x^2 y^2$ függvény szélőértékét az $x^2 + y^2 = 1$ egyenletű görbe mentén!
- 9. Határozza meg az $f(x; y) = x^2 + y^2 + xy x$ függvény globális maximumát és minimumát az $x^2 + y^2 \le 1$ tartományon!